

Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe'

Opricht op 12 november 1974

Omvat de plaatsen Geertruidenberg, Raamsdonk en Raamsdonksveer

KringNieuws

Hart voor Historie

Colofon

45e jaargang, nummer 4,
April 2019
KringNieuws verschijnt
minimaal 8x per jaar

Secretariaat:

Venestraat 25, 4931 BM
Geertruidenberg
Telefoon: 0162-515569

E-mail:

info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Redactie:

John François

Kopij voor KringNieuws

john.francois@hotmail.com

Sluitingsdatum kopij:

22 september 2019

Druk: Ergon, grafimedia te
Eindhoven

Afzonderlijke hoogtepunten:

Lezing actueel	1
Verslag lezing	2
Terugblik ALV	3
Privacy verklaring OKG	4
Expositie 2019	5
Musea de Gevangenpoort	6
Nationale Archeologiedagen	7
Zorg voor erfgoed	8
Divers nieuws / agenda	9/10

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Speciale aandacht

www.canon-geertruidenberg.nl

Rekeningnummer:

Rabobank
NL42 RABO 0115 6003 10
KvK nr. 40271212

Uitnodiging lezing: "Verleden en toekomst van het kasteel van Geertruidenberg"

Datum: donderdag 18 april 2019
Spreker: Bas Zijlmans
Locatie: Theaterzaal van Cultureel Centrum 'De Schattelij' n'
Tiid: 20.00 uur (inloop vanaf 19:30)

Bas Zijlmans

Op donderdagavond 18 april 2019 houdt Bas Zijlmans in "De Schattelij" te Geertruidenberg een lezing (met PowerPointpresentatie) over het kasteel van Geertruidenberg. Het voormalig kasteel is in 2000 opnieuw in de belangstelling gekomen nadat Zijlmans na een langdurig en voorafgaand historisch onderzoek de locatie van het kasteel had bepaald. Als elfjarige jongen beloofde hij zijn vader en de hoofdonderwijzer van de lagere school al, dat hij ooit het verloren gewaande kasteel zou terugvinden. De mogelijkheid om daadwerkelijk op het door hem aangewezen terrein archeologisch bodemonderzoek uit te voeren deed zich voor in december 2002, het jaar waarin aan het Wilhelminaplein rioleringswerken uitgevoerd werden. Onder zijn leiding werden door de Archeologische WerkGroep (AWG) van de Oudheidkundige Kring "Geertruydenberghe" in 2000 en 2001 archeologische bodemonderzoeken uitgevoerd. Tot grote verrassing van iedereen zijn daarbij funderingen aangetroffen, die wezen op een groot kasteel. Een uitgevoerd geofysisch vervolgonderzoek (tot 6 meter diepte) geeft aan dat het inderdaad een groot bouwwerk betrof met afmetingen van 45 x 65 meter.

Om te voorkomen dat de waardevolle funderingen van het kasteel onder het zichtveld zouden blijven en daardoor opnieuw in de vergetelheid zouden raken, werd het plan opgevat een deel van het kasteel bovengronds op te bouwen. In 2017 zijn de eerste stappen ondernomen om steun voor het plan te krijgen. Nu, twee jaar later, zijn de plannen in een vergevorderd stadium en lijkt het erop dat nog dit jaar begonnen kan worden met de realisatie van het opbouwplan.

Illustraties Bron Bas Zijlmans

Met zijn lezing wil Zijlmans de belangstellenden kennis laten nemen van de glorie en ondergang van het kasteel gezien in de context van hun tijd. Er zullen verrassende aspecten aan het licht worden gebracht, met als slot het historisch belang van de wederopbouw van het eens zo machtige kasteel op de grens van Holland en Brabant.

De toegang is gratis ook voor niet leden

Verslag lezing: “Je bent jong en je wilt wat!”

Datum: donderdag 21 maart 2019
 Spreker: Kitty de Leeuw
 Locatie: Theaterzaal van Cultureel Centrum ‘De Schattelin’

Je bent jong en je wilt wat. (Jongerenculturen in Noord Brabant in de jaren 60).

Door Jan van Gils worden de aanwezigen voorgesteld aan mevrouw Kitty de Leeuw onze spreker van deze avond. Zij houdt zich in het dagelijks leven bezig met historisch en cultureel onderzoek. Zij heeft gewerkt aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam, Tilburg University en het Textielmuseum in Tilburg. Zij heeft haar opleiding genoten aan Kath. Hogeschool Tilburg (thans Tilburg University.)

Als Kitty haar lezing begint blijkt al snel dat ze zich goed heeft verdiept in het onderwerp. Op een boeiende manier en ondersteunt door een mooie en leerzame presentatie. Zij brengt duidelijk in beeld hoe de jeugd in de jaren 60 van de vorige eeuw tot nu, zich ontwikkelde, zich gedroegen en zich kleden. Vooral de kleding wordt door haar benadrukt wat een van haar favoriete onderwerpen is. Zo kwam duidelijk naar voren met welke kenmerken de jeugd zich onderscheidde bij de verschillende groepen en stromingen.

De culturen werden belicht door eerst wat te vertellen over het “ontstaan” van een subcultuur en zich doorontwikkelde naar een mainstream. Een kleine kern groeide uit met afwijkende, soms extreme, ideeën die ze door de muziek propageerden en streefden naar een overname door de massa. Als de stroming massaal werd en er veel cultuur van die stroming geconsumeerd wordt spreken van een uitgroei naar een mainstream. Een stroming onderscheidt zich, door de typerende kleding die wordt gedragen en de typische gebruiksvoorwerpen welke door jongens en meisjes in een stroming worden gebruikt.

De stromingen die ze onder andere aan de orde laat komen zijn: Beat, Artistiekelingen, Provo, Nozems en Hippies.

In geuren en kleuren verteld zij over hun gewoontes, de verschillen tussen jongens en meisjes, hun karakteristieke uitingen. Zij laat dit mooi geïllustreerd zien.

Degene die dit verslagje lezen en niet bij de lezing zijn geweest, hebben echt wat gemist. Het deed de aanwezigen goed, herinneringen uit hun jeugd op te halen. Hoewel de zaal niet geheel gevuld was werd er interactief in het gezelschap gereageerd en was de stemming heel betrokken met het verhaal.

Kitty de Leeuw tijdens de uitvoering van haar lezing.

Graag zien we u terug op de volgende lezing op donderdag 18 april.

Enkele sheets uit de presentatie tijdens de lezing

Terugblik Algemene Leden Vergadering OKG 21 maart 2019

Huldiging jubilarissen tijdens Algemene Ledenvergadering dd. 21 maart 2019

Voorzitter Jan van Gils kon de op 21 maart in De Schattelij gehouden Algemene Ledenvergadering van de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' binnen het uur sluiten. Enerzijds omdat er aansluitend de door de OKG georganiseerde lezing 'De jeugdcultuur in de zestiger jaren' plaats vond, anderzijds omdat het bestuur o.l.v. voorzitter Jan van Gils de zaakjes goed voor elkaar had. Niet alle agendapunten waren een hamerstuk, maar dat scheelde niet veel. Zelfs de opmerking van de voorzitter dat de Kring dit jaar 45 jaar bestaat, maar dat dit heuglijke feit niet gevierd wordt, omdat er wordt doorgespaard tot het 50-jarig bestaan, werd zonder morren geaccepteerd.

Het verslag van de vorige vergadering dd. 22 maart 2018 werd, na slechts één vraag vanuit de goed gevulde zaal, goedgekeurd. De vraagsteller was Hans Oomen, die zijn vorig jaar gestelde én keurig genotuleerde vraag herhaalde: 'Komt er nog een cursus 'Geertruidenbergologie'? De voorzitter antwoordde dat het nog steeds de bedoeling is, maar dat het er bij gebrek aan mankracht nog niet van is gekomen. Mochten er leden zijn die een dergelijke activiteit willen oppakken kan men zich bij het secretariaat aanmelden.

Het financieel jaarverslag en Balans 2018 worden tot zichtbaar genoeg van Ron Ahrens goedgekeurd. Het was sowieso een prettige avond voor de penningmeester, want de kascommissie, bestaande uit Wim Sluiter en de afwezige Louw Eijben, had geen financiële onregelmatigheden geconstateerd en stelde (met succes) voor de penningmeester en het bestuur te dechargeren. Wim Sluiter is bereid nog een jaar deel uit te maken van de kascontrolecommissie en krijgt daarbij dit jaar ondersteuning van Jan van Lith.

Het bestuur Vlnr, A. Krols, C. vd Heijkant, J. v Gils, J. François en R. Ahrens

J. François is een van de jubilarissen die al 25 jaar lid is. Als redacteur zorgt hij ervoor dat de leden minimaal acht keer per jaar 'Kringnieuws' ontvangen. De overige 25-jarige jubilarissen zijn mr. drs. H. Zijlmans uit Beuningen, van 1986 tot 2012 burgemeester in zijn woonplaats, J. Oomen uit Geertruidenberg, F. Heijmans uit Hank, mevr. M. van

John François was volgens het rooster af-tredend bestuurslid; hij stelde zich opnieuw herkiesbaar; de vergadering ging daar unaniem mee akkoord. De vergadering ging ook akkoord met de door het OKG bestuur opgestelde privacyverklaring welke noodzakelijk is t.v.m. de geldende privacy wetgeving. (de verklaring is achter dit artikel toegevoegd.)

Als agendapunt 9 stond vermeld: huldiging jubilarissen. Voorzitter Jan van Gils overhandigde aan vier leden een oorkonde vanwege hun 40 jarig lidmaatschap en aan acht personen omdat ze 25 jaar lid zijn van de 'kring'. De jubilarissen kregen naast de oorkonde ook een kistje wijn (m) of een kleurrijk paaspakket (v). Bestuurslid John

Vlnr, J. v Gils en jubilarissen J. François, F. Heijmans, J. Oomen, M. v Strien Heijbloem, M. v Riel en H. Zijlmans

Strien-Heijblom uit Raamsdonksveer, ing. M. van Riel uit Drunen en de dames P. van de Heuvel-van Groezen en H. Verschuuren-van Groezen, beide uit Geertruidenberg. De twee laatstgenoemde jubilarissen hadden zich afgemeld. Eveneens afwezig was Sjaak de Hoogh, die al ruim 40 jaar lid is van de vereniging. Dat aantal jaren geldt ook voor Bergenaar T. van Steenhoven en J. Mariman uit Made. Laatstgenoemde is ook vicevoorzitter van de Heemkunde Kring Made en Drimmelen en een gewaardeerd schrijver van historische artikelen in De Dongebode. Wat extra woorden verdient Corrie van Wietmarschen-Vos. Ook zij meldde zich ruim 40 jaar geleden aan als lid. Zij verhuisde

Vlnr, J. v Gils en jubilarissen T. v Steenhoven, Corrie v Wietmarschen-Vos en J Mariman

in 1955 vanuit het Limburgse Echt naar vestingstad Geertruidenberg. Daar was ze 30 jaar lang kasteleinsvrouw van café Wietmarschen aan de Markt, de tegenwoordige Tapperij Huis Ten Bos. Deze pittige dame, op 22 maart 90 jaar geworden, is nog steeds elke maandagavond vanaf 19.30 uur aanwezig in de werkruimte van de vereniging in De Schattelijjn. Daar pluist ze dag-, week- en andere bladen en –kranten uit; alles wat maar iets te maken heeft met de gemeente Geertruidenberg. knipt ze uit voor het archief van de Kring. Ook dat is ‘Hart voor Historie’.

Privacyverklaring Oudheidkundige Kring ‘Geertruydenberghe’

Algemene verordening gegevensbescherming Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van kracht. Deze zorgt ervoor dat in de hele EU dezelfde privacywetgeving geldt. De verordening stelt eisen aan de verwerking van persoonsgegevens en biedt zekerheden aan degenen van wie deze worden verwerkt. De verordening is ook van toepassing op verenigingen, vandaar dat het Bestuur van de Oudheidkundige Kring ‘Geertruydenberghe’ (OKG) deze verklaring heeft opgesteld.

Verwerkingsverantwoordelijke Binnen de Oudheidkundige Kring ‘Geertruydenberghe’ worden persoonsgegevens verwerkt zoals weergegeven in deze verklaring. De secretaris is de verwerkingsverantwoordelijke. Hij/zij is te bereiken via info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Persoonsgegevens De Oudheidkundige Kring ‘Geertruydenberghe’ verwerkt de volgende persoonsgegevens welke door het lid aan de OKG (heeft) zijn verstrekt: voorletters en achternaam; titulatuur, geboortedatum; ingangsdatum lidmaatschap, geslacht, adresgegevens; telefoonnummer(s) en e-mailadres (sen).

Doel en wettelijke basis van de verwerking De Oudheidkundige Kring ‘Geertruydenberghe’ verwerkt de persoonsgegevens voor alle doelen die uit het lidmaatschap voortvloeien.

Bewaartermijn De Oudheidkundige Kring ‘Geertruydenberghe’ bewaart de persoonsgegevens niet langer dan noodzakelijk is om de doelen te realiseren waarvoor de gegevens van het lid worden verwerkt. De bewaartermijn eindigt 2 jaar na de beëindiging van het lidmaatschap.

Delen van persoonsgegevens met derden De Oudheidkundige Kring ‘Geertruydenberghe’ verstrekt de persoonsgegevens uitsluitend aan derden in het kader van een wettelijke verplichting.

Gegevens inzien, aanpassen of verwijderen Het lid heeft het recht om zijn/haar persoonsgegevens in te zien, te corrigeren of te verwijderen. Daarnaast heeft het lid het recht om zijn/haar eventuele toestemming voor de gegevensverwerking in te trekken. Het lid kan een verzoek tot inzage, correctie of verwijdering van zijn/haar persoonsgegevens of een verzoek tot intrekking van zijn/haar toestemming of bezwaar tegen de verwerking van zijn/haar persoonsgegevens sturen naar info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Klachtrecht Het lid heeft de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens via de link:

<https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/contact-met-de-autoriteit-persoonsgegevens/tip-ons>.

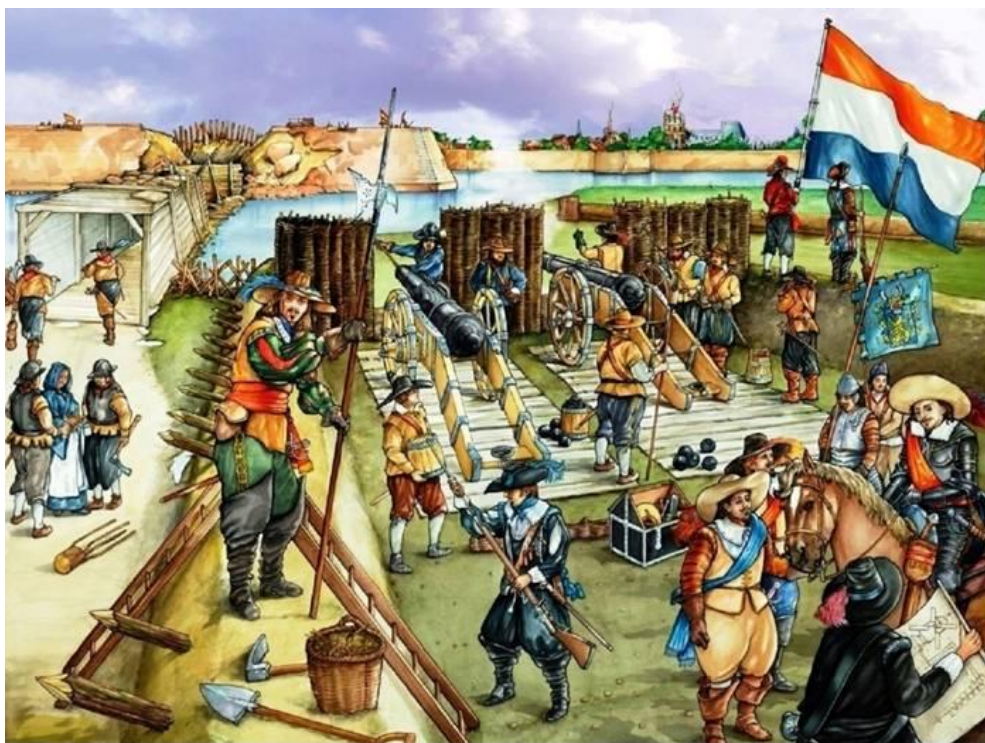
Beveiliging persoonsgegevens De Oudheidkundige Kring ‘Geertruydenberghe’ neemt passende maatregelen om misbruik, verlies, onbevoegde toegang, ongewenste openbaarmaking en ongeoorloofde wijziging van zijn/haar persoonsgegevens tegen te gaan. Als het lid de indruk heeft dat zijn/haar gegevens niet goed beveiligd zijn of er aanwijzingen zijn van misbruik, neem dan contact op met info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl
Geertruidenberg, 21 maart 2019

Officiële opening 'Geertruidenberg onder vuur' op 23 juni 2019

Jaarlijkse tentoonstelling OKG over regionaal krijgsgeweld van 1304 t/m 1944

Eind oktober 1944 worden Raamsdonk en Raamsdonksveer weliswaar bevrijd door Britse eenheden, maar dat betekende voor de regio nog geen vrede. Aan de noordkant van de Maas verdwijnen de Duitsers pas na de capitulatie op 5 mei 1945 en in die tussentijd sneuvelen er meer burgerslachtoffers dan in de vier oorlogsjaren daarvoor. Begin november bereiken tanks van de 1e Poolse Pantserdivisie Geertruidenberg. Dat is dit jaar 75 jaar geleden; voor het bestuur van de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' de jaarlijkse tentoonstelling te houden onder de titel 'Geertruidenberg onder vuur'. Daarin wordt niet alleen de tweede wereldoorlog belicht, maar het krijgsgeweld in en rondom Geertruidenberg van 1304 t/m 1944.

De afgelopen jaren was de 'Kring' met de tentoonstelling te gast in de eeuwenoude Geertruidkerk. Dat is dit jaar niet mogelijk, aangezien het kerkbestuur heeft besloten een eigen tentoonstelling in te richten. Daarvoor is er geen plaats voor de 'Kring' in de fraaie kerk en ook de organisatoren van de jaarlijkse kunsttentoonstelling moeten op zoek naar een andere locatie. Het OKG-bestuur onderzoekt in de vestingstad meerdere mogelijkheden en verwacht binnenkort groen licht te krijgen voor een geschikte tentoonstellingsruimte. Het is de bedoeling dat de officiële opening van 'Geertruidenberg onder vuur' op zondag 23 juni plaatsvindt.

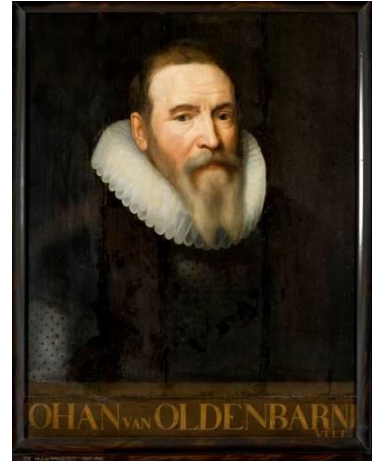
Een vete tussen graaf Jan II, bestuurder van Holland, en hertog Jan II van Brabant bracht Geertruidenberg in 1304 voor het eerst met krijgsgeweld in aanraking. Daarna volgden in 1351-1352 en 1420 het beleg van Geertruidenberg en in 1489 werd de stad ingenomen. Ook tijdens de tachtigjarige oorlog (1568-1648) kwam Hollands oudste vestingstad meer dan eens in het nieuws evenals tijdens de Franse invallen in 1793 en 1795. De tweede wereldoorlog sluit het krijgsgeweld in en rondom Geertruidenberg af. Waarmee deze tentoonstelling aansluit bij de regionale tentoonstelling 'de Biesbosch 75 jaar bevrijd' een project van de Stichting Crossroads Brabant '40-'45 en de stichting Biesbosch MuseumEiland. In de doelstelling van de 'Kring' staat onder andere: het stimuleren van een levendige belangstelling voor de geschiedenis van de stad en streek. Dat doen we onder andere met een jaarlijkse tentoonstelling.

Na succesvolle exposities met onderwerpen als de Zuiderwaterlinie en sport, staat deze keer de krijgsgeschiedenis in de spotlights. Het is geen toeval dat met name de voormalige vestingstad Geertruidenberg met regelmaat in de vaderlandse geschiedenisboeken voorkomt. Hierbij spelen onder meer Jan II van Avesnes, Jan IV van Arkel, Willem V, Frits van Polanen, Margaretha, Jan en Jacoba van Beieren, Dirk van de Merwede, Frederik van Zevender, Frans van Brederode Govert van Nispen, Maximiliaan van Oostenrijk, de watergeuzen onder leiding van hopman Poyet en prins Maurits een belangrijke rol. Tijdens de Bataafse en Franse revolutie waren dat de generaals Dumouriez, Bedeaux en Osten en vanaf 13 mei 1944 de Leibstandarte SS Adolf Hitler, het Nederlandse leger, de Duitse Wehrmacht en de eerder genoemde 1e Poolse pantserdivisie. Het is de 17 personen tellende werkgroep 'Geertruidenberg onder vuur' gelukt enorm veel feiten en materiaal te verzamelen. Het belooft dan ook een spraakmakende tentoonstelling te worden die zeker de leden van de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' niet mogen missen. In de volgende KringNieuws verwachten we met meer details als locatie en duur van de tentoonstelling te kunnen komen.

Musea de Gevangenpoort Den Haag en Flehite Amersfoort

JOHAN VAN OLDENBARNEVELT, 400 JAAR GELEDEN ONTHOOFD

'Maak het kort, maak het kort'. Dat waren 400 jaar geleden, op 13 mei 1619, de laatste woorden van Johan van Oldenbarnevelt. Knielend op een schavot op het Binnenhof ging hij in gebed toen het beulzwaard met één slag zijn hoofd afhakte. De op 14 september 1547 in Amersfoort geboren Van Oldenbarnevelt slaagde erin, ondanks zijn niet-adellijijke komaf, zijn ambt als landsadvocaat uit te bouwen van juridisch adviseur, een functie die later raadspensionaris werd genoemd, tot de belangrijkste vertegenwoordiger van de Hollandse afgevaardigden. Bij de vorming van de Republiek speelde hij een allesbeslissende rol; hij wordt beschouwd als dé bouwer en stichter van de Nederlandse staat. Nog steeds geldt Van Oldenbarnevelt als een van de grootste staatsmannen uit de Nederlandse geschiedenis. Hij leidde de Republiek door de Tachtigjarige Oorlog tegen de Spanjaarden en was medeoprichter van de Verenigde Oost-Indische Compagnie. Landsadvocaat van de Staten van Holland is hij rond zijn 40e jaar, een periode waarin hij het uitstekend kan vinden met de dan pas 19-jarige Prins Maurits. Die toonde in 1593 hogere belegeringskunde bij Geertruidenberg. Hij handel-

de bij de Hollandse stad technisch zo slim dat de Spaanse troepen geen kans kregen. Van Oldenbarnevelt had proviand en soldij gefinancierd. Links van de hoofdwacht in Geertruidenberg ligt de voormalige Marktkazerne, ooit een deftig logement waar Johan van Oldenbarnevelt logeerde.

In 1600 ging het door de veelbeschreven Slag bij Nieuwpoort mis tussen Maurits en Van Oldenbarnevelt. Er waren tal van kapers actief rond die de Hollandse koopvaardij schepen veel last bezorgden en de Raadspensionaris wilde daar tegen optreden. Maurits vond het aanvankelijk te riskant, maar gaf uiteindelijk toch toe. De slag werd weliswaar nipt gewonnen, maar de prins verloor wel zijn vertrouwen in zijn 'vriend'. De relatie verslechtert als Van Oldenbarnevelt op 9 april 1609 vanwege handelsvoordelen een bestand sluit met de Spanjaarden, die twaalf jaar zou duren. Na die relatief rustige periode gaat de militaire strijd van de tachtigjarige oorlog weer verder. Prins Maurits reageerde woest op dat verdrag; hij wilde zijn rol én inkomsten als veldheer houden en oorlog kunnen voeren. Het kwam niet meer goed tussen de Prins en de Raadspensionaris. Het escaleert pas echt als Maurits kleur bekent in de religieuze strijd tussen de remonstranten (de 'Rekkelijken') en de contraremonstranten (de 'Preciezen'). Van Oldenbarnevelt had meer aandacht voor de remonstrantse leer van Arminius, die geloofde dat door een goed leven te leiden je in de hemel terecht zou komen. Maurits was bevreesd dat door dat geloof de katholieke kerk zou terugkeren en dat wilde hij niet. Hij sloot zich aan bij de contraremonstranten van Franciscus Gomarus die geloofde dat je lot al bepaald was bij de geboorte. Op 23 juli 1617 sloot Maurits zich openlijk aan bij de Gomaristen door een dienst te bezoeken in de Kloosterkerk in Den Haag. Een jaar later laat Maurits de Raadspensionaris, samen met o.a. rechtsgeleerde en schrijver Hugo de Groot, wegens 'verstoring van de orde in Kerk en Staat' arresteren voor hoogverraad. Johan van Oldenbarnevelt, die weigerde schuld te bekennen, werd op 13 mei 1619 onthoofd. Een politieke moord vinden zijn medestanders. Hugo de Groot werd veroordeeld 'ter eeuwige gevangenis'. Zijn spectaculaire ontsnapping op 22 maart 1621 in een boekenkist uit Slot Loevestein zorgde voor een

*Beulzwaard, staatl
che-kunstsammlungen
Dresden foto Jürgen
Lösel*

onvergetelijk stukje vaderlandse geschiedenis. In 1623 proberen twee zonen van Van Oldenbarnevelt wraak te nemen. De aanslag mislukt; zoon Willem weet te vluchten, maar zijn broer Reinier wordt opgepakt en wegens land verraad opgesloten in de Gevangenpoort. Later dat jaar wordt ook hij, op een schavot naast de Gevangenpoort, onthoofd.

De terechtstelling op het Binnenhof van Johan van Oldenbarnevelt wordt gezien als een zwarte bladzijde in de Nederlandse geschiedenis. Het proces en de executie spre-

Onthoofding van Johan van Oldenbarnevelt Jan Luyken ca 1696 Rijksmuseum

ken na 400 jaar nog steeds tot de verbeelding, reden dat er op diverse locaties wordt stilgestaan bij het 400ste sterfjaar van een van de grootste staatslieden die ons land gekend heeft. Tot en met 26 mei is in Museum de Gevangenpoort een presentatie over Johan van Oldenbarnevelt en zijn zoon Reinier ingericht, met als topstuk het originele beulzwaard. In het jaar 1280 vormde het gebouw van het museum de imposante hoofdepoort tot het kasteel van de Graven van Holland, nu bekend als het Binnenhof. In 1428 werd deze 'Voorpoort van den Hove' ook een gevangenis, dat het 400 jaar lang zou blijven. Hier werden wanbetalers opgesloten en wachtten verdachte misdadigers op hun proces. Een eeuw later werd de poort uitgebreid met de gajolen (cellen) en het gerechtsgebouw. Bekende vaderlanders als Cornelis de Witt en, gedaagd door de Raad van Beroerte, Dirck Volckertszoon Coornhert hebben in de Gevangenpoort vastgezeten. Ze verbleven in hun eigen luxe cel: de Ridderkamer. Sinds 1882 is de Gevangenpoort een museum. Naast het beulzwaard dat Van Oldenbarnevelt 'de kop kostte' zijn er misschien wel de meest bizarre objecten uit de geschiedenis te zien: in een eikenhouten kistje liggen de in zout geconserveerde tong van Johan de Witt en een gedroogde vinger van zijn broer Cornelis. Zij werden in 1672 door het volk vermoord. Museum de Gevangenpoort vertelt en toont het verhaal van misdaad en straf in voorbije tijden. Een bezoek aan het museum is inclusief een rondleiding langs de eeuwenoude cellen, waaronder de pijnkelder, de gajolen, de Ridderkamer en de Stockzolder. Ook in museum Flehite in de geboorteplaats van Van Oldenbarnevelt Amersfoort wordt van 13 mei t/m 31 december aandacht besteed aan het koningsdrama dat zich 400 jaar geleden heeft afgespeeld tussen van Oldenbarnevelt en Prins Maurits. De bezoekers krijgen niet alleen een beeld van de ontstaansgeschiedenis van de Nederlandse rechtstaat zoals we die nu nog kennen, maar ook inzicht in het menselijke drama tussen het eerder zo succesvolle duo. Het is de bedoeling dat op zondag 23 juni onder de titel 'Geertruidenberg onder vuur' de jaarlijkse tentoonstelling van de OKG officieel van start gaat. Ook tijdens die tentoonstelling komen Van Oldenbarnevelt en Prins Maurits ongetwijfeld ook aan bod. Maar daarover later meer...

Geïnteresseerd en het museum bezoeken? <https://gevangenpoort.nl/johan-van-oldenbarnevelt> en verder <https://www.gevangenpoort.nl/prijzentijden>

Uitnodiging voor de inspiratiedag Nationale Archeologiedagen & startbijeenkomst.

Gemeenschapsarcheologie in het Groene Woud

Zondag 28 april 2019

Locatie: De Tiendschuur van boerderij De Hagelaar, Hagelaarweg 14 5684 NW Best

CARE Nederland en Erfgoed Brabant nodigen u van harte uit voor de inspiratiedag van de Nationale Archeologiedagen in Noord-Brabant, tevens de startbijeenkomst van het internationale project Community Archaeology in Rural Environments (CARE). Dit jaar staat het project Gemeenschapsarcheologie in het Groene Woud centraal.

Kennismaken met gemeenschapsarcheologie

Wat kunnen lokale bewoners betekenen voor archeologisch erfgoed en wat kan erfgoed betekenen voor lokale gemeenschappen? In vier landen gaan bewoners, onder leiding van een archeologisch onderzoeksteam, aan de slag met onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis van hun dorp. Het lokale erfgoed staat centraal in dit onderzoek, maar daarnaast wordt ook bekeken hoe gemeenschapsarcheologie kan bijdragen aan het verbinden van mensen in hun dorp.

Inspiratie: lokaal, regionaal en internationaal

Lokale, regionale en internationale sprekers vertellen u in het inspirerende programma over het thema gemeenschapsarcheologie. Wat is een erfgoedgemeenschap? Wat houdt gemeenschapsarcheologie in? Welke onderzoeksvragen staan centraal in de CARE projecten?

In Engeland heeft men inmiddels ruime ervaring met het actief betrekken van publiek bij onderzoek. Dr. Carenza Lewis (UK), projectleider van CARE en bekend van populaire archeologie programma's als Time Team, spreekt over de manier waarop community archaeology nieuwe ontdekkingen mogelijk maakt, maar ook de interesse in de eigen geschiedenis versterkt en de gemeenschapszin kan bevorderen. Dr. Pavel Vařeka (CZ) spreekt over de bijzondere situatie in de oude dorpen van het voormalige Sudetenland, waar -na de verdrijving van de oude bevolking - nu een nieuwe, jonge gemeenschap woont. Omdat de historische wortels hier zijn afgesneden, laat het goed de rol en de waarde van erfgoed in een dorpsgemeenschap zien.

Programma

12.30 - 13.00 uur Inloop

13.00 – 13.10 uur Opening Inspiratiedag Nationale Archeologiedagen Noord-Brabant Patrick Timmermans (directeur-bestuurder Erfgoed Brabant)

13.10 – 13.25 uur De rol van lokale erfgoedverenigingen in archeologie Harrie van Vroenhoven (Erfgoedvereniging Dye van Best)

13.25 – 13.40 uur Perspectief op nut en noodzaak van burgerwetenschap vanuit heemkunde Tonnie van de Rijdt (voorzitter Archeologische Vereniging Kempen en Peelland)

13.40 – 14.10 uur Community Archaeology in the United Kingdom Carenza Lewis (projectleider CARE UK)

14.10 – 14.30 uur Pauze

14.30 – 14.45 uur Gemeenschapsarcheologie in Het Groene Woud: doel en aanpak van CARE in onze regio. Johan Verspay (Universiteit van Amsterdam/ University of West Bohemia)

- 14.45 – 15.00 uur Uprooted communities and abandoned villages. The case of the Sudetenland (CZ) Pavel Vareka (University of West Bohemia, Pilsen)
- 15.00 – 15.15 uur Erfgoed in het Groene Woud Jeroen Naaijens [vice-voorzitter Stichting Nationaal Landschap Het Groene Woud]
- 15.15 – 15.40 uur Aftrap CARE in het Groene Woud door Henri Swinkels (Gedeputeerde Leefbaarheid en Cultuur, Provincie Noord-Brabant)
- 15.40 – 17.00 uur Afsluiting en borrel

Aanmelden

De inspiratiedag is gratis toegankelijk. Wilt u er bij zijn?

Graag ontvangen wij dan uw aanmelding uiterlijk woensdag 24 april 2019 via info@erfgoedbrabant.nl.

Wij hopen u op 28 april te ontmoeten!

Projectteam; CARE Erfgoed Brabant

Zorg voor groen en landschappelijk erfgoed

door Ineke Strouken

Overgenomen uit De Koerier nr. 80, maart 2019.

Groen en landschappelijk erfgoed vraagt de komende tijd extra aandacht van de erfgoedverenigingen. Historisch gegroeide landschapsstructuren staan al enkele decennia onder druk. De roep om dit proces van aantasting een halt toe te roepen wordt steeds sterker.

Erfgoedorganisaties kunnen een belangrijke rol spelen in de bescherming van dit landschappelijk erfgoed. Op donderdag 23 mei is over dit onderwerp een congres van Brabants Heem in samenwerking met de werkgroep Landelijk Erfgoed Brabant en de stichting Brabantse Boerderijen.

De nadruk van de erfgoedzorg ligt nog altijd bij het stedelijk en industrieel erfgoed en het erfgoed dat traditioneel een lange geschiedenis heeft van bescherming, zoals de molens. Dorpsgezichten, boerderijen, landgoederen, landschappen, lanen en beken, akkers en weilanden, bomen, bossen en heide, groene ambachten, veldkruizen en kapellen, karakteristieke wegen worden vaak over het hoofd gezien. Toch behoren deze natuurlijke elementen ook tot het Brabantse erfgoed en zijn wij het aan toekomstige generaties verplicht om hiermee zorgvuldig om te gaan. Het landelijk erfgoed in Brabant vertegenwoordigt een gemeenschappelijk verleden en bepaalt mede daardoor de Brabantse identiteit. Daarnaast heeft dit erfgoed ook een sociale en economische waarde. Landschap en alles wat daarin leeft, is erfgoed en erfgoedorganisaties houden zich daarmee bezig of zouden zich daarmee bezig moeten houden.

Er is een toenemende mate van discussie over ons landschap en de kwaliteit daarvan. Erfgoedverenigingen participeren daarin en worden geconfronteerd met vele vragen, waarbij de buitenwereld veronderstelt dat zij het antwoord zullen weten. Bij projecten voor natuurherstel ligt de vraag voor de hand welke natuur er geweest is in welke periodes. Hoe heeft het landschap zich ontwikkeld en welke rol speelde daarbij economische en maatschappelijke ontwikkelingen? Hoe kan de kennis van erfgoedverenigingen bijdragen tot het maken van goede keuzes die recht doen aan de (historische) waarden van het landschap, in combinatie met eigentijdse doelstellingen, zoals natuurherstel en biodiversiteit. Doel van dit congres is om erfgoedverenigingen bewust te maken voor het belang van groen en landschappelijk erfgoed en om handvatten aan te reiken om een bijdrage te leveren in het behoud ervan.

Het congres is op donderdag 23 mei 2019 van 13.00 – 17.00 uur.

Reserveer deze datum alvast in uw agenda.

Ook in onze gemeente is aandacht voor landschappelijk erfgoed op zijn plaats zoals, rondom het Kartuizerklooster (Kloosterhoeve) zelf onlangs met verstoring van het historisch landschap door landbouwwerkzaamheden is geconfronteerd, en het glooiend landschap, onherstelbaar is geëgaliseerd. Gemeente/B&W besteedt er aandacht aan en probeert daar het aangetaste historisch landschappelijke element veilig te stellen door het aan te kopen en in te richten voor recreatieve doeleinden (wandelpaden) zodat een landbouwer niet (weer illegaal, zonder vergunning i.v.m. rijksmonumentale status als archeologisch gebied) verder kan verwoesten.

'MUSEUM DE ROOS PAKT UIT'

De tentoonstelling 'MUSEUM DE ROOS PAKT UIT' is nog tot **28 april a.s.** te bekijken en tijdens de Nationale Museumweek 2019 van 8 t/m 14 april wordt de aandacht gericht op het zeldzame 14e eeuwse strijdzwaard, dat in augustus 2005 door de Archeologische Werkgroep van de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' tijdens een bodemonderzoek in de Koestraat werd gevonden. Het Zwaard wordt sindsdien permanent in museum De Roos tentoongesteld.

28 april: Gemeenschapsarcheologie in het Groene Woud

Wat is een erfgoedgemeenschap? Wat houdt gemeenschapsarcheologie in? Welke onderzoeksvragen staan centraal in de CARE projecten? U hoort het op 28 april tijdens de Inspiratiedag van de Nationale Archeologiedagen - en tevens de startbijeenkomst van CARE. Meer informatie > <https://www.erfgoedbrabantacademie.nl/page/1174/inspiratiedag-nationale-archeologiedagen-startbijeenkomst-community>

Kennismaken met gemeenschapsarcheologie

Wat kunnen lokale bewoners betekenen voor archeologisch erfgoed en wat kan erfgoed betekenen voor lokale gemeenschappen? In vier landen gaan bewoners, onder leiding van een archeologisch onderzoeksteam, aan de slag met onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis van hun dorp. Het lokale erfgoed staat centraal in dit onderzoek, maar daarnaast wordt ook bekeken hoe gemeenschapsarcheologie kan bijdragen aan het verbinden van mensen in hun dorp.

Inspiratie: lokaal, regionaal en internationaal

Lokale, regionale en internationale sprekers vertellen u in het inspirerende programma over het thema gemeenschapsarcheologie. Wat is een erfgoedgemeenschap? Wat houdt gemeenschapsarcheologie in? Welke onderzoeksvragen staan centraal in de CARE projecten?

Winnaar Knippenbergprijs in beeld

Met een film over de Boxtelse Petruskerk won de heemkundekring Boxtel de Knippenbergprijs 2018. Die is eind vorig jaar uitgereikt. Een bijzonder project, waarbij van bijzondere technieken gebruik is gemaakt. Een project ook, dat een lange voorbereidingstijd kende. Op deze foto-impressie enkele voorbeelden van hoe het tot stand is gekomen. Van het uittekenen van het script in een storyboard (foto a) tot de opnamen (foto b) en het resultaat dat is te zien, een top view opname van acteurs samengevoegd met een in computersoftware getekende historische achtergrond (foto c). En tot slot (foto d) de illustratie met de titel De Sint Petrus Basiliek met een kleurrijk verleden. De film is te zien op de site van de kring: www.heemkundeboxtel.nl

DIVERS NIEUWS

Ledenvaria:

Nieuwe leden:

Agenda:

- **Lezingen Oudheidkundige Kring**
 - 18 april** Bas Zijlmans "Stedebouwkundige ontwikkeling van Geertruidenberg begin veertiende eeuw"
 - DD nnb** Extra uitgave expositie
 - 17 oktober** Franz Ruczynski "De Eerste Poolse Pantserdivisie" (onder voorbehoud)
 - 21 november** Prof. A. Bijsterveld "De ontstaansgeschiedenis van het hertogdom Brabant"
 - 19 december** Cees Schuller "De geschiedenis van de rondvaartboten in de Biesbosch"
- **Vergadering bestuur OKG** datum komende vergadering. 21 maart 2019 ALV.
- **Tentoonstelling VOC Japan – Nederland** van 24 februari t/m 1 september 2019 meer informatie? https://museumtijdschrift.nl/tentoonstellingen/voc-japan-nederland/?agenda_search
- **Nationale Romeinenweek**, 4 mei 2019 tot 12 mei 2019, Het programma zal tijdens de Romeinenweek te vinden zijn op www.romeinenweek.nl.
- **Lezing: "Zwaluwse Feesten door de tijden heen"**, 13 mei 2019 om 19.30 uur Locatie: Ons Belang Lage-Zwaluwe Toegang: voor ieder vrij en gratis.
- **Open Tuinen Dagen** vrijdag 14 juni 2019 tot 16 juni 2019. Tijdens het derde weekend van juni openen meer dan 30 tuinen van zowel particulieren als instellingen hun deuren weer voor het publiek. Dit jaar is het thema 'kunst'. Meer informatie <https://erfgoedstem.nl/events/open-tuinen-dagen/>
- **lezing over de gevolgen van de sluiting van de Haringvlietdam.** Op 18 september. Door boswachter Jacques van der Neut Heemkundekring Made & Drimmelen
- Lezing: "Zwaluw en de Biesbosch, leven in werken in de Biesbosch in vroeger tijd", 14 oktober 2019 uur om 19.30 uur, Locatie: Ons Belang, Lage Zwaluwe
- **Tienduizenden archeologische rapporten nu digitaal**, volg deze link <https://archeologieinnederland.nl/nieuws/tienduizenden-archeologische-rapporten-nu-digitaal>

Planoverleg schema 2018/2019

Het Monumentenhuis Brabant biedt in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de provincie Noord-Brabant de mogelijkheid om ingrijpende restauratie- en herbestedingsplannen voor rijksmonumenten vroegtijdig te bespreken. Meer weten volg deze link, <http://www.monumentenhuisbrabant.nl/nieuws/>
Zie hier ook, "Woonhuissubsidie vervangt fiscale aftrek voor particuliere eigenaren rijksmonumenten"

Van onze bibliotheek

Circulatie heemkunde bladen

Wist u dat binnen de kring diverse bladen circuleren welke in een roulatiesysteem onder de leden worden doorgegeven? Heeft u hiervoor interesse kunt u zich opgeven bij Anne v.d. Berg-ter Schure of via email [in-fo@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl](mailto:info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl)

Een overzicht van deze bladen treft u hieronder;

- De Klok Heemkunde kring Made
- De Mulder Heemkunde kring Gilze Rijen
- De Wazerwijen Heemkunde kring Dongen
- Engelbrecht van Nassau Heemkunde kring Breda
- De Búrt Heemkundekring Hooge en Lage Zwaluwe
- Effe Lústere Heemkunde kring Werkendam
- De Waterschans Heemkunde kring Bergen op Zoom
- Met gansen trou Heemkunde kring Heusden e.o.
- De Koerier Brab. Heem en Erfgoed Brabant
- Holland Historisch tijdschrift
- Immaterieel erfgoed
- Saillant Stichting Menno van Coehoorn
- Westerheem Nederlandse Archeologie
- Zuidwesterheem Archeologie Zuidwest Nederland
- Vitruvius Vakblad voor erfgoed professionals
- Terra Cognita Archeologische vereniging Land van Heusden en Altena
- Archeologisch Magazine
- InBrabant tijdschrift van Erfgoed Brabant

Onze bibliotheek is uitgebreid met tientallen boeken welke ons geschonken zijn uit de nalatenschap van Janus van Beek. In de volgende edities van KringNieuws zullen wij u laten kennismaken van de inventarisatie van deze boeken alleen dan wanneer er ruimte is.

Van de redactie

Beste leden van de Oudheidkundige Kring Geertruidenberghe,
Mocht u kopij willen aanleveren voor het KringNieuws of NieuwsFlits wil ik u dit even mee geven:

De uiterste inleverdatum van kopij voor KringNieuws nr. 5 is nog niet bekend ivm de expositie. Voor de eerstvolgende geplande is **27-09-2019**. Het KringNieuws valt dan in de week van 07-10-2019 in de bus.

Mocht er tussendoor belangrijk nieuws te melden zijn wordt een NieuwsFlits via email verzonden.

Tip: kent u iemand in uw omgeving die geen lid is maar wel geïnteresseerd in historie druk, de NieuwsFlits even af en doe die dan eens bij deze persoon in de bus.

Stuur **kopij** als Word-document, platte tekst, dus geen opmaak.

Stuur **foto's** (onder vermelding van wie, wat, waar en wanneer) naar **John François:**
john.francois@hotmail.com

Met vriendelijke groet,
De redactie KringNieuws